

Índex

Entrada	11
Acceptar-se a un mateix i estimar els altres	13
Qui és una persona gran?	13
Elogi de la vellesa	15
Acceptar-se a un mateix.....	17
La llargària de l'amor.....	19
Tendresa i amor recíprocs	21
Els plaers de l'esperit	21
Bon caràcter	22
La felicitat dels ancians.....	23
Una altra manera de com fer l'amor	25
Gentilesa correlativa.....	26
El pas dels dies.....	29
Aprendre a viure	29
Fer coses	30
La soledat	31
La companyonia	33
Separats i tornats a casar	35
Reflexions sobre el temps	37
"El respirar dels dies"	38

La dolcesa dels anys	39
Esculls i grandeses de la vellesa	40
Avinenteses per a tot	42
Els avis a casa	45
Pares, fills i néts.....	45
Un cant a les iaies	47
Grans i petits	49
Experiències de vida.....	53
Els coneixements dels ancians	53
Remembrances i memòries.....	55
Una senectut marginada	56
Llibertat desitjada	61
Formes de llibertat.....	61
L'emancipació	63
Llibertinatge, no.....	64
Autonomia assolida	65
Pau i perdó.....	69
"Instrument de la vostra pau"	69
La pau del cor.....	70
Joan XXIII, paradigma de concòrdia	71
Saber escoltar	72
Les mans dels avis	74
Oblidar mai, perdonar sempre	75
Distingir persones i capteniments	76
"Deu-me la fe dels meus pares"	79
La idea de Déu.....	80

La fe del parenostre	81
La lectura de la Bíblia	82
El seguiment de Crist amb les obres	83
Signes sensibles de la gràcia	84
L'esperança cristiana en el més enllà	86
Comiat	89
"Tard us he estimat"	91
Pregària pels ancians.....	93

Entrada

Quan l'autor d'un escrit, d'un llibre o d'un article al diari, es fa protagonista ell mateix del tema que exposa, hi ha l'avantatge i la sort que parla per experiència, però resta un possible inconvenient: pot revelar, sense cap necessitat, les seves grans esolesseves misèries humanes.

En el cas d'aquestopuscle—que ha merescut la tercera edició—crec que només es dóna la primera condició: el tema que es desenvolupa és la vellesa, i l'autor que l'escriu, és un vell vesat de vuitanta-cinc anys. Pertant, es podrà estar o no d'acord amb algunes afirmacions o amb alguns judicis, fins i tot dissentir-hi, però els coneixements d'un escriptor o periodista d'edat avançada—si ha estat honest—poden garantir fins a cert punt la veracitat de la matèria exposada.

Un altre advertiment a tenir en compte en aquests originals és la intenció de l'autor de no presentar la temàtica des d'una òrbita científica o de recerca històrica. Aquestes pàgines van adreçades prioritàriament a un públic general que no disposa de gaire temps ni d'humor per lletrejar, com es devé sovint en el col·lectiu dels avis i padrines. Com escriu Chesterton: "Hi ha una diferència entre la persona que demana llegir un llibre i la que demana un llibre per llegir", és a dir, per formar-se i informar-se.

Una última consideració. És probable que els ancians, tot repassant aquestes pàgines, s'ho passin bé, perquè els recordarà ocurrencies o esdeveniments de la vida similars als exposats aquí. Als lectors joves — més aviat pocs que molts — el llibre els pot descobrir de bell antuvi els camins de futur que els esperen si arriben a vells.

En aquesta tercera edició, he reformat alguns paràgrafs i he afegit nous capítols. Dedico el llibre a la meua iaia, que va viure cent anys i quinze dies amb el cap clar i fortes les cames. Hiva un apotegma de la meua cosina, M. Àngels Anglada, novel·lista i nétatambé de la mateixa àvia. Al final de cada capítol van uns versos escollits de poetes il·lustres que canten la senectut de la vida humana com un privilegi excepcional. El dibuix de la coberta és del'exímia artista i pintora, amiga meua, Montserrat Gudiol.

Atotes i a tots, gràcies per la gentilesa i paciència de llegir aquestes planes que segueixen.

F. G.

Acceptar-se a un mateix i estimar els altres

Començo aquest primer capítol amb la constatació d'un fet: avui, en molts col·lectius de barris o trobades veïnals es parla més dels joves que dels vells, tot i que en aquestes convencions populars hi abunda més la gent gran que no pas el jovent. Això m'ha induït a escriure un manoll de temes vinculats a l'estudi de l'ancianitat humana.

Qui és una persona gran?

Malgrat que l'ancianitat no aparegui en espots publicitaris de productes cosmètics, preocupa més ara que abans, i no només als qui la suporten i assumeixen, sinó també als qui indirectament la pateixen. El nombre d'ancians augmenta, mentre que disminueixen els joves per atendre'ls.

Què és un vell? El diccionari de la llengua catalana el defineix com una persona de molta edat, sense especificar quanta, ni el seu grau de qualitat. La gent, quan parla dels "vells" com a col·lectiu, generalment entén aquells individus que ja no són capaços de dur a terme activitats diverses. Això no és del tot exacte,

ni just. Un grup notable d'homes i dones d'edat avançada són encara actius. Continuen en alguna feina, que el que fan sigui acomodat a la seva edat.

Molts avis se senten relegats en la societat. Però d'altres que es mantenen informats i s'adapten als canvis existents, solen ser respectats fins i tot en la seva edat avançada. Els canvis tecnològics actuals, com la informàtica, Internet, permeten que molts avis es mantinguin al dia i adquireixin coneixements que no tenien, cosa que contribueix al fet que estiguin socialment integrats i obliga els seus cervells a mantenir-se actius.

Tot això no treu que els cromosomes no estiguin sempre adaptats, perquè és difícil canviar d'ofici als setanta anys. Potser ens hem apartat massa del tipus de vida per al qual la selecció natural va contribuir a modelar el cos i la ment dels nostres avantpassats.

Tornant al tema del vells, per gran que sigui una persona, mai no és inútil; sempre és capaç de fer alguna cosa, sobretot de fer el bé. Alguns especialistes geriàtres assenyalen com una obligació que l'home d'edat treballi, per tal de no accelerar amb la inèrcia l'arribada de la seva defunció. Els entesos pressuposen que l'ancià pot i deu treballar.

Des d'una perspectiva cristiana, cada u és cridat a feinejar en la vinya del Senyor (Mt 20,1-16), a despit de l'edat. L'arquebisbe emèrit de Sevilla, cardenal Carles Amigo, escriu: "La tercera edat és un privilegi

i un regal de Déu que ofereix noves possibilitats per treballar en la vinya del seu Regne.”

Cal tractar la vellesa com un estadi important de la vida humana; els ancians són part integrant de la societat, de la família, i fins i tot de la comunitat cristiana o poble de Déu. Si es vol, amb els seus alts i baixos, amb les seves antinòmies i paradoxes, amb les seves xacres físiques o mentals, però sempre caldrà tractar els vells amb respecte, comprensió i estimació.

Elogi de la vellesa

S’ha escrit molta literatura i apologia sobre l’ancianitat. El primer elogi que de la vellesa es fa a la Bíblia prové del mateix Déu quan diu: “No et deixis perdre l’ensenyament dels ancians, que ells també van aprendre dels seus pares; és d’ells que aprendràs a tenir seny i a respondre quan més calgui” (Sir, 8, 9).

“La vellesa —escriu Leandre Amigó— és història feta carn i esperit, i no només anècdotes i rondalles. Envellir és més difícil que morir, perquè renunciar d’una vegada i en bloc a un bé és menys costós que renovar el sacrifici de tots els dies i en detall.”

“El que té de bonic l’ancianitat —comenta Jacques Leclercq— és que no hi ha possibilitat de ser vell sense haver sigut jove. Tots els vells han estat joves, però no tots els joves poden garantir que arribaran a vells.” És ben cert el que diu Leclercq, perquè cada dia els

diaris, la ràdio i la televisió informen de joves que han mort d'accident a la carretera. Els soldats que moren a la guerra són joves. Hi ha malalties que, com la sida i la tuberculosi, afecten més el jovent que els ancians.

L'escriptor i professor Francesc Torralba compara la vida humana amb un vagó de tren: no recordes quan hi pujares; tampoc quan n'hauràs de baixar. Només saps que un dia s'obrirà la porta i t'obligaran a davallar a l'andana, i que mai més no podràs tornar a pujar al tren.

"Venerables ancians—exclama l'intel·lectual Luño Peña—, la vostra vida és la relíquia sagrada del patrimoni familiar. Vosaltres, els vells, ens prodigueu el tresor de la vostra experiència, el consol de la tendresa i la lliçó permanent del vostre consell."

Fa anys que Jaume Raventós, en el seu llibre *Proses de bon seny*, escrivia:

"Els homes vells no parlen d'idees abstractes i representacions falses de les coses, sinó d'allò que han vist, tocat i experimentat. Quan vegeu un home gran que avança tremolós agafat al braç d'un home jove, no digueu pas que el jove ajuda a caminar el vell; més aviat és el vell que ajuda el jove —encara que no ho sembli— a caminar pel camí de la vida."

Diu un antic adagi: "Val més un vell per experiència que un jove per ciència." O aquell altre adagi: "Solien ser savis els consells dels avis." Als homes vells els agrada parlar del passat, perquè el passat és el mateix que l'esdevenidor, ja que el món dóna voltes.

Busquem homes grans, fem parlar homes vells, preguntem i meditem el que diuen els ancians, i esbrinarem allò que callen; en ells trobarem els millors mestres, plens de saviesa, d'experiència i d'estimació.

El prestigiós metge-cirurgià i humanista il·lustre Moisès Broggi —que quan escric això passa de cent anys— adverteix: “La vida es pot comparar amb l'ascensió a una muntanya costeruda, en la qual primer el camí se'ns presenta fàcil i ple d'il·lusions, però després es va fent cada vegada més aspre, fins a arribar a un punt en què l'aridesa i la solitud poden arribar a ser extremes. Però si aleshores tenim la sort de poder-nos parar i de llançar una mirada cap enrere, se'ns presenta a la vista un paisatge immens i meravellós, inimaginable, que és la imatge de la realitat de la vida.”

Víctor Català, amb un estil un xic sumptuós, observa: “Com el roure mil·lenari, el vell té l'estella dura, que no es doblega al pas del vent mestral; les seves branques poden servir d'aixopluc contra les inclemències.”

Acceptar-se a un mateix

Tot el que es vulgui, però la meva àvia, que va viure cent anys i quinze dies amb el cap clar i les cames fortes, deia sempre: “No és gota gust ser vell!”

Certament que no afalaga a ningú, perquè amb els anys tot trontolla: a uns els falla la vista, a d'altres

l'oida, el cor, les cames. Fins i tot es perd la memòria; costa expressar-se, a voltes s'està trist, i no es té humor per a res. Alguns inscriuen la senectut en el catàleg de les malalties. De fet, la geriatria és una branca important de la patologia. En aquest sentit, certament que no és gota gust ser gran, però la meua àvia afegia: "Si acceptem ser vells i continuem estimant, ja és tota una altra cosa!"

Acceptar l'edat que hom té i estimar. Aquí està la qüestió! No hem estat fets per perpetuar-nos a la terra. Quan diem a una iaia que fa goig i que té cara jove, li agrada, però si accepta encalmar l'edat que té, amb arrugues o sense, amb forces o havent-les perdut, ja és una altra cosa: demostra una gran saviesa. Una saviesa emergent. Amb els anys, els avis recorren al do del consell; comuniquen serenor als altres, i encomanen la seva pau interior.

Hi ha vells que s'havien avesat a ser caps i directrius de l'empresa, fins i tot paradigma per als seus fills. Però aquests ja no necessiten els pares ni els demanen consell, i el mateix esdevé en la vida professional. Moltes persones d'edat fracassen perquè només volen fer allò que els agrada, i no accepten que hi ha coses que ja no poden fer, ni volen fer els fills. S'haurien d'avesar a "fer, a fer fer i a deixar fer," com deia el bisbe de Solsona, Antoni Deig.

La llargària de l'amor

"Si continuem estimant," deia la meva àvia. Tots hem estat creats per estimar. Ara bé, l'amor pur, que busca el bé dels altres, pot ser patrimoni igualment dels vells i dels joves, com l'egoisme exacerbat no és exclusiu de cap edat. El que distingeix les dues edats és que els joves estimen més per imperatius sensibles del cos, del sexe, mentre que en la gent gran, les mostres d'afecte provenen de l'esperit i no de la carn.

Quan els avis continuen estimant, "ja és una altra cosa!" Es veuen lliures d'egoismes i desenganys, de tristeses, del mal humor i de la soledat. Si es mostren acollidors i solidaris, és perquè estimen; i si perdonen i són generosos, és també perquè estimen.

Si nosaltres necessitem que ens vulguin, cal voler els altres. Que ens estimin depèn d'ells; estimar depèn de nosaltres, d'un mateix. Deia sant Francesc d'Assís: "On hi ha odi, que hi posi jo estimació", i sant Joan de la Creu afegeix: "Esmerça el teu amor, i en trauràs amor."

Quan les parelles d'ancians s'accepten i estimen, l'amor va com marcat al seu front, coronat de cabells blancs. Ell i ella, amb les seves obres, exterioritzen un esguard d'honestedat i de dolçor que fagoigien amora. El seu cor, que batega efluvis de tendresa, mai no es mou per discòrdia o ressentiments. En la llàntia d'una caritat ardent, que s'abrusa dia rere dia, es consumeix l'existència de molts dels nostres avis i padrines.